

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ

на основни научни трудове на доц. д-р Станислав Димитров, участник в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” по научното направление 3.8 „Икономика“ (Капиталови пенсии и финансов мениджмънт), обявен за нуждите на Висше училище по застраховане и финанси (ДВ, бр.22/18.03.2022 г.)

I. Монографии

1. Димитров, Ст. (2021). Персоналното пенсионно осигуряване като източник за увеличаване на пенсионното благосъстояние на населението в България и Европейския съюз (финансови аспекти, проблеми и перспективи). Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, София, 2021, стр. 202, ISBN 978-954-8590-98-3 - PDF и ISBN 978-954-8590-99-0 - CD, (монографичен труд, представен за конкурса за „професор”, съгласно изискванията на ЗРАСРБ)

Обект на монографичния труд е една неизменно актуална, но много често неоправдано пренебрегвана в общественото пространство в България тема – персоналното пенсионно осигуряване и възможностите, които то предоставя на всеки човек индивидуално и на обществото като цяло, за увеличаване на благосъстоянието.

Изследването е структурирано в четири глави. В първа глава са разгледани същността на персоналното пенсионно осигуряване. Разгледани са целите и ролята на персоналното пенсионно осигуряване. Изследвано е историческото развитие на този вид спестяване в България и в Европейския Съюз. Втора глава съдържа изследване на пазара на персоналното пенсионно осигуряване. Разгледани са продуктите, доставчиците, регулациите и надзора върху дейността. На анализ са подложени механизмите на функциониране на пазара на този тип осигуряване. Анализирано е пенсионното благосъстояние. В трета глава иновативно са включени различни финансови аспекти на персоналното пенсионно осигуряване. Изследвани са очакваните резултати, разходите и ефективността при персоналното пенсионно осигуряване, инвестиционните рискове и др. В четвърта глава се разглеждат някои проблеми и перспективи пред развитието на персоналното пенсионно осигуряване. Анализът включва и паневропейският продукт за

пенсионно осигуряване /ПЕПП/, който е актуален за целия Европейски съюз, особено след приемане на Регламент (ЕС) 2019/1238 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно паневропейски персонален пенсионен продукт (ПЕПП).

Изложението е обогатено с множество нагледни графични материали. Анализирани са изключително много данни.

Посочени са и насоки за следващи научни изследвания на автора.

II. Книги

2. Димитров Ст. (2022). Концептуални основи на оценката на пенсионноосигурително дружество, стр. 156, Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, София, 2022, стр. 156, ISBN 978-619-7622-21-8 – PDF - Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"

Книгата „Концептуални основи на оценката на пенсионноосигурително дружество“ представлява доразвита разработка на дисертационен труд за ОНС доктор, защитен от автора през 2008 г.

Настоящото изследване се фокусира върху факторите, които влияят върху прогнози-ране дейността на пенсионна компания, както и върху най-адекватните методи и техники за извършване на оценка на пенсионноосигурително дружество. Част от изследването е анализът на пазарна информация за сключени сделки по придобиване на акционерно участие в пенсионни дружества. Трудът включва анализ на чувствителността на цената спрямо промените в стойностите на основни параметри.

Изследването е структурирано в три глави. Обект на първа глава са ролята и мястото на пенсионноосигурителното дружество в общата пенсионна система и на финансовите пазари в страната. Фокус е поставен върху дейността и пазара по допълнително пенсионно осигуряване, както и върху тенденциите, определящи дейността на пенсионноосигурителните дружества.

Във втора глава са разгледани факторите, влияещи върху оценката на пенсионноосигурителните дружества. Акценти в тази глава са паричните потоци на дружествата, методите за оценка. Особено внимание е поставено върху регулаторният и политическият риск в дейността на пенсионните компании.

Обект на трета глава е извеждането на модел за оценка на пенсионноосигурителни дружества. Извършена е апробация на модела.

В книгата са анализирани голям брой източници на информация и данни за пенсионната система и финансовите институции в България.

III. Учебници

3. Димитров Ст., (2012). Организация и управление на пенсионноосигурително дружество, 319 стр., Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, София, 2012, ISBN 978-954-8590-20-4

Учебникът разглежда същността, принципите, механизмите, процесите и обезпечеността на организацията и управлението на администратора на капиталови пенсионни фондове в България. Пенсионноосигурителното дружество е изключително важна фигура в системата на допълнителното пенсионно осигуряване. От ефективното управление на дружеството в много голяма степен зависят резултатите от управлението на допълнителните пенсионни фондове. Резултатите от управлението на всеки един допълнителен пенсионен фонд пряко влияят върху осигурителната, в частност пенсионната защита на осигурените лица.

В този учебник се прави опит да се съберат теорията и практиката по организацията и управлението на пенсионно дружество. Разгледани са същността на допълнителното пенсионно осигуряване, организацията на дейността, управлението на пенсионното дружество и тенденциите при тях.

При разработването на учебника са ползвани литературни източници от български автори, международни автори, материали от международни конференции и семинари, сайтове на различни организации в Европа, Северна Америка, Азия и Латинска Америка, както и страниците в интернет на българските пенсионноосигурителни дружества.

В учебника много силно е застъпена практиката в областта на организацията и управлението на пенсионноосигурителното дружество в България. Учебникът е разделен на части и теми. В темите се определят акценти в разглежданата проблематика. Предоставят се примери от практиката, любопитни данни и информация.

Учебникът е илюстриран с множество таблици, графики и схеми. Всяка тема завършва с въпроси, които имат за цел да подпомогнат читателя за самоподготовка и да провокират интереса на читателя към по-нататъшни проучвания и търсения.

Този учебник е първият по рода си в България от гледна точка мащаба, детайлите, обхвата на материята, дълбочина на представяне дейността на съвременните пенсионноосигурителни дружества в страната.

4. Димитров Ст., (2010). Корпоративни финанси, 299 стр., Издателство на ВУЗФ, София, 2010, ISBN 978-954-8590-01-3

С учебника се прави опит да бъдат разгледани основите на съвременната теория и практика на финансовия мениджмънт. Работата съдържа основните термини и понятия в областта на корпоративните финанси. Включена е материя, която има за цел студентите да придобият знания за поведението на фирмите. Разгледани са абстрактни определения и формулировки, като се търсят практически приложения на корпоративния мениджмънт. В учебника се търсят отговори на процеси, протичащи в съвременната икономическа действителност.

Материалът включва запознаване с методи и начини за изчисляване на истинските печалби и загуби от инвестиционен проект. Обхванати са измерването на риска и техниките за управление на риска. Разглеждат се източниците на финансиране на дейността на предприятието.

Учебникът по „Корпоративни финанси” логически свързва основни постановки за финансовата организация на фирмата, стойността на парите във времето, зависимостта между риск и възвръщаемост с проблемите при инвестиции във финансови и реални активи, анализа и оценката на инвестиционния риск при инвестиции в проекти, финансирането на дейността на фирмата, капиталовата и финансовата структура на фирмата, ролята на оборотния капитал, провеждането на дивидентна политика, разглеждане на сливанията и изкупуванията като начин за външен растеж на фирмата, оценката на финансовото състояние на дружество и определяне на цена на цяло предприятие.

Корпоративните финанси са разгледани в контекста на връзката между целите на компанията и решенията, свързани с финансиране на дейността (финансовите решения), решенията за инвестиране в реални или финансови активи (инвестиционни решения), пазарното представяне на фирмата и оценката на дейността на компанията.

Учебникът е разделен на четиринадесет глави. В тези глави се определят акценти в разглежданата проблематика. Предоставят се примери от практиката, любопитни данни и информация. Учебникът е илюстриран с множество таблици, графики и схеми. Всяка тема завършва с въпроси, които имат за цел да подпомогнат читателя за самоподготовка и да провокират интереса на читателя към по-нататъшни проучвания и търсения.

IV. Студии

5. Димитров, Ст. (2021). Сравнение на спестяване в дългосрочни продукти в България - в контекста на общеевропейският продукт за лично пенсионно осигуряване, РЕРР, Годишник на ВУЗФ том 14 - 2019 г., стр. 101 - 135, Издателски комплекс „Св. Григорий Богослов”, София, 2021, ISSN 1312-7918

Студията разглежда проблеми при спестяването в дългосрочни продукти в България. Спестителите са изправени пред избор на продукт, в който да внасят средства за дълъг период от време. Те са значително затруднени да извършат информирано решение, което да е най-добро спрямо очакванията им и характеристиките на продукта. Значимите разлики в продуктите и трудността в осъществяване на избора от спестителите води до необходимостта от изследване на съществуващите възможности, тенденциите в съответните сектори и очакваните ефекти от промените в тези области. Изследването акцентира на проблемите при продуктите за дългосрочно спестяване – пенсионни планове и застраховки «Живот». На анализ са подложени възможностите за спестяване в банков депозит и инвестициите в договорни фондове. В по-малка степен са засегнати инвестициите в недвижими имоти и преките инвестиции в ценни книжа.

Студията си поставя за цел да бъдат разкрити възможностите за подобряване на средата за избор на спестителите на дългосрочни продукти като се изхожда от хипотезата, че е необходимо да се постигне баланс между интересите на клиентите, финансовите институции и регулатора, за да се реализира ефективност при спестяването в дългосрочен продукт. Изследването отчита тенденциите в ЕС и предстоящото въвеждане на общеевропейския продукт за лично пенсионно осигуряване, т. н. ПЕПП.

V. Научни статии

6. Dimitrov, St. (2022). Limitations of the framework to address value for money risk in the European unit-linked market, статия от 11 стр., с. 32 - 42, VUZF Review, 2022, 7(1), ISSN 2534-9228

Спестяванията в продуктите, свързани с инвестиционни фондове, се увеличават в страните-членки на Европейския съюз. В условията на ниски лихвени проценти и повишени капиталови изисквания за традиционните животозастрахователни продукти предлагането на застраховки, обвързани с инвестиционни фондове, значително нараства. През последните години, периодът 2018 г. – 2021 г., продадените в България застраховки Живот, свързани с инвестиционни фондове, отчитат рязък ръст и достигат през 2021 г. обем от четири пъти повече спрямо пет години по-рано.

Обвързаната с инвестиционни фондове застраховка Живот се състои от застрахователна част и част за управление на активи. Инвестиционният резултат от застраховката обикновено се поема от застрахования. Ефективността на инвестициите е свързана с представянето на финансовите пазари.

Нарастващият обем продадени продукти, свързани с инвестиционни фондове, поставя въпроси за адекватна информация пред потребителите, баланса между цената и ползите от продуктите, свързаните рискове и съответните права на застрахованите.

Всички тези особености повдигат въпроси дали застрахованият е добре информиран при закупуване на застраховката и дали нуждите и предпочитанията на клиента са съобразени с предлагания продукт. Всичко това води до въпроса каква добавена стойност получава клиента за изразходваните пари – ефект на съотношението цена/качество и рискове (value for money risks).

В Европейския съюз няма обща рамка за оценка на ефективността на продукта. Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA) предлага рамка за справяне с риска на съотношението цена/качество на европейския пазар на продукти, свързани с инвестиционни фондове.

Проучването установява, че дизайнът на продукта е от голямо значение за ефекта на съотношението цена/качество за застрахования. Животозастрахователната дейност в Европейския съюз следва строги и задълбочени регулации както за животозастрахователните компании, така и за животозастрахователните продукти. Ето защо допълнителната рамка не е най-необходимата стъпка. Европейският съюз се нуждае от Спестовен план, който да насърчава спестяванията в страните-членки, да

увеличава застрахователното покритие, да увеличава натрупаните активи и да подобрява ефективността на личните спестовни и инвестиционни продукти.

7. Dimitrov, St. and E. Hadad (2022). Pension tracking system application in Bulgaria, стр. 11, статия от сборник доклади /под печат/ от Седемнадесета международна научна конференция на младите учени “Икономиката на България и Европейския съюз: Иновации и трансформация”. Конференцията се проведе на 11.02.2022 г. УНСС, София, България

Различни продукти и услуги служат като източници на пенсионна защита за гражданите на Европейския съюз. Наред с пенсиите от публичните системи, капиталовите пенсии играят все по-голяма роля. Финансовите институции-доставчици на пенсионно-спестовни продукти работят по различен бизнес модел. Това разнообразие затруднява вземането на решение за спестяващия и е пречка за развитието на пенсионната защита. Системата за проследяване на пенсиите се разглежда като механизъм за постигане на по-ефективен пазар на пенсионни продукти. Докладът разглежда развитието на този инструмент в Европейския съюз. Търсим отговори на въпроси относно евентуалното приложение в България и други страни. Анализът заключава, че системата за проследяване на пенсиите е необходим набор от мерки, които биха били предпоставка за подобряване на благосъстоянието на спестителите.

8. Dimitrov, St. (2021). Sustainable finance in the insurance and pensions sector, стр. 13, доклад, статия /публикувана/, участие на Кръгла маса на тема Зелената сделка и бъдещето на инвестициите и банкирането, проведена на 26.11.2021 г., организирана от ВУЗФ и БФБ, статия в сп. Пари и култура, ВУЗФ, 2/2021, с. 5 - 18, ISSN 2683-0965

Устойчивите финанси са една от концепциите, които ще определят действията на регулаторите, надзорните органи и финансовите институции през следващите години. Изследването анализира ефектите от нарастващата роля на устойчивите финанси в застрахователния и пенсионния сектор. Сред изследваните области са бизнес процесите, продуктите и резултатите на застрахователните компании и пенсионните фондове. Открояват се потенциалните проблеми и се предлагат насоки за тяхното разрешаване. Едно от заключенията на работата е, че регулаторните промени, свързани с устойчивите

финанси, преди прилагането им трябва да отчитат ефектите върху бизнеса и потребителите на застрахователни и пенсионни продукти.

9. Dimitrov, St. (2021). Development of the taxation of retirement products in Bulgaria, VUZF Review, 2021, 6(4), pp. 22-32, ISSN 2534-9228

Пенсионните продукти са дългосрочни спестовни продукти. Широко разпространено е държавата да насърчава спестяванията чрез данъчни стимули. България следва благоприятно данъчно облагане на спестяванията в доброволни пенсионни фондове. Докладът търси отговор дали прилаганата данъчна политика на продуктите за персонално пенсионно спестяване в България е ефективна. Изследването е фокусирано върху три основни области: същността на данъчните стимули в страната; развитието на данъчното облагане на спестяването за пенсия в Европейския съюз и областите за усъвършенстване на данъчната политика, като се отчитат характеристиките на българската социално-икономическа среда.

Ефективността на данъчните облекчения често е под съмнение в литературата. Тези проучвания пропускат факта, че без данъчни облекчения покритието и ефективността на спестяването в лични пенсионни планове ще бъдат ниски. Едно от заключенията на настоящото изследване е, че данъчните стимули за лични пенсионни продукти трябва да бъдат част от дизайна на плановете и тези облекчения трябва да бъдат адаптирани към променящата се икономическа среда. В доклада се достига до извода, че е необходимо развитие на данъчното облагане на пенсионното спестяване в страната. Положителните промени ще повишат доверието в личните пенсионни продукти и ще подобрят адекватността и устойчивостта на цялостната пенсионна система в България. Тази еволюция може да се осъществи чрез набор от мерки, които ще насърчат хората да спестяват и ще бъдат фактор за подобряване на резултатите от спестяването в лични пенсионни планове.

10. Dimitrov, St. (2021). Role of tax incentives for increase in personal pensions saving, VUZF Review, 2021, 6(4), pp. 175-184, ISSN 2534-9228

Личните пенсии увеличават ролята си в пенсионните спестявания в Европейския съюз. Дизайнът на личните пенсионни планове е от голямо значение за успеха на спестяването. В Европейския съюз няма общо законодателство относно данъчното

облагане на спестяването за пенсия. През последните години личната отговорност на спестителите за вземане на решения за спестяване за пенсиониране нарасна. Ограничената способност на публичните пенсионни системи да гарантират адекватен и устойчив доход след трудоспособна възраст налага търсенето на възможности за запълване на този „недостиг в пенсионните спестявания“. Ето защо пазарът на дългосрочни спестовни продукти е от ключово значение за постигането на адекватно заместване на доходите и поддържането на стандарта на живот на възрастните хора. Това е една от причините за по-голямата роля на данъчното третиране на спестовните продукти. В статията се анализира ролята на данъчните стимули за увеличаване на спестяванията в лични пенсионни продукти.

Изследването търси отговор кои са най-важните стъпки за ефективна данъчна политика на продуктите за пенсионно спестяване. Новият продукт на пазара на Европейския съюз, общоевропейският персонален пенсионен продукт (PEPP), предоставя допълнително поле за размисъл върху темата за важността и ефективността на данъчното третиране на спестяванията в лични пенсионни продукти. Изследването установява, че благоприятното данъчно третиране за спестяване в лични пенсионни продукти е задължително, но трябва да бъде основна част от цялостната социална и данъчна политика на страните-членки.

11. Димитров, Ст. (2021). Влияние на кризите на финансовите пазари върху резултатите на капиталовите пенсионни фондове, стр. 85 - 95, статия от сборник доклади от Шестнадесета международна научна конференция на младите учени “Икономиката на България и Европейския съюз: Предизвикателството COVID-19”. Конференцията се проведе на 12.02.2021 г. ISBN: 978-619-7622-04-1

Кризите на финансовите пазари пряко влияят върху инвестиционните резултати на капиталовите пенсионни планове. Негативните инвестиционни резултати имат директно отражение върху спестяванията в частни пенсионни схеми. В доклада се извършва изследване на степента на отражение на кризите на финансовите пазари върху резултатите и дейността на капиталовите пенсионни фондове. Изследването търси отговори на въпроси за възможните мерки за намаление на негативните ефекти. Анализът достига до изводи, че е необходима система от мерки за защита на спестителите от негативни ефекти на кризи на финансовите пазари. Сред тези мерки са подобрене в управлението на рисковете, завишаване изискванията към

инвестиционните политики и инвестиционния мениджмънт на пенсионните администратори, оптимизиране на удържките в полза на пенсионните и инвестиционните администратори, подобряване качеството на предоставяната информация към спестителите, въвеждане на инвестиционни опции, въвеждане на гаранционни механизми, подобряване дизайна на дългосрочните спестовни продукти и повишаване на осигурителната и финансовата култура на спестителите.

12. Dimitrov, St. (2021). Customers' Expectations From Savings Products, VUZF Review, 2021, 6(2), pp. 4-10, ISSN 2534-9228

Клиентите очакват определени ползи от дългосрочните спестовни продукти. Доставчиците не могат да предоставят всички тези характеристики в един продукт едновременно. Освен това нагласите на спестителите се променят и изискванията към финансовите институции се развиват.

Изследването анализира очакванията на клиентите от дългосрочните спестовни продукти. В работата се търси отговор кои са най-важните характеристики на спестовните продукти от гледна точка на клиента. Изследването е фокусирано върху три основни области: кои са очакванията на клиентите; какво е текущото състояние на пазара на спестовни продукти и какво развитие можем да очакваме през следващите години. Един от изводите е, че финансовите институции-доставчици трябва да адаптират своите продукти към очакванията на клиентите, за да успеят, като същевременно това ще е предпоставка за по-нататъшно развитие на пазарите. Друг извод е, че ориентиранията към клиента продукти ще спечелят по-голямо доверие сред потенциалните спестители. Вярваме, че успешният спестовен продукт трябва да бъде лесен за разбиране, прозрачен и рентабилен. Тези изводи се основават на анализа на заобикалящата среда на ниски лихвени проценти, застаряване на населението, увеличен информационен поток, дигитализация и развитие на алтернативни продукти. За подпомагане на спестителите и доставчиците е необходима обществена помощ, насочена към добро покритие и постоянни усилия за активна роля на заинтересованите страни в процеса на спестяване.

13. Dimitrov, St. (2020). "Intergration of Environmental, Social and Governance Principles in Pension Funds and Insurance Companies' Activities", сп. Пари и култура, бр. 1, 2020 г., ISSN 2683-0965, стр. от 13 до 25, <https://sites.google.com/vuzf.bg/money-and-culture/2020>

Устойчивите финанси са сред най-модерните теми през последните години. Основната причина е все по-осъзнатата необходимост от активни действия, за да се съхрани природата и да се избегнат рисковете от климатичните промени и техните последици. Основна концепция в устойчивите финанси е възприемането и следването на ESG принципите, което е съкращението на екологични “E”, социални “S” принципи и политики на добро корпоративно управление “G”. На финансовите институции се гледа като на проводник на политиките в областта на ESG принципите. Европейският съюз следва план на действие за въвеждането на тези принципи и политики във финансите. Настоящият доклад изследва интеграцията на ESG принципите в дейността на застрахователните компании и капиталовите пенсионни фондове. Открояват се потенциални проблеми и се предлагат насоки за тяхното решаване.

VI. Статия / Студия / Глава от колективна публикация

14. Димитров, Ст. (2022). Фазата на изплащане при универсалните пенсионни фондове в България, статия от 17 стр., с.86 - 104, в Колективна монография на тема: Икономиката на България и Европейския Съюз: Финанси, счетоводство, финансов контрол, Издателски комплекс - УНСС, ISBN 978-619-232-591-6

С промени в законодателството от началото на 2021 г. се направи стъпка към завършване регламентацията на дейността по допълнително пенсионно осигуряване и по-конкретно уреждане пенсионните плащания от Универсалните пенсионни фондове в България. В изследването се извършва анализ на уредбата на фазата на изплащане. Анализът търси отговори на въпроси като какви ще са ефектите върху спестителите и пенсионноосигурителните дружества от възприетия подход, кои са положителните аспекти и кои са пропуските. Един от изводите на изследването е, че регламентацията на фазата на изплащане е наложителна, но е закъсняла, като се пропусна възможността да се възприемат някои добри практики от страните с развити системи на допълнително пенсионно осигуряване.

15. Dimitrov, St. (2020). The Basic PEPP – safe, transparent and cost-efficient product, Научен доклад-статия част от колективна монография от международна научна конференция “Pan-European personal pension product (PEPP) – Регламент и технически стандарти за пазарна реализация”, стр. 5 – 17. Конференцията се организира със съдействието на Фонд „Научни изследвания“ по Договор № КП-06-МНФ/13 от 24.09.2020 г. Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, 2020, ISBN 978-954-8590-93-8

Основният PEPP е задължителен за предлагане от финансовите институции - доставчици съгласно рамката на Европейския съюз за общоевропейския личен пенсионен продукт (PEPP). Докладът анализира формулирания Основен PEPP и търси отговор дали чрез предложения дизайн могат да бъдат постигнати предварително зададените цели. Изследването е фокусирано върху три основни области - сигурност, прозрачност и разходна ефективност - тъй като смятаме, че те са ключови за успеха на предложения продукт.

Докладът е мотивиран от желание за подробен анализ на шансовете Основният PEPP да отговори на очакванията. Регламентът за PEPP влезе в сила през август 2020 г. След тези развития, PEPP постепенно си проправя път към пазара. Очаква се първите PEPP да бъдат предоставени в края на 2022 г. Доставчикът на PEPP може да реши да добави към Основния PEPP до пет други PEPP – т.е. с определени характеристики различни от основния. Все пак предложената рамка поражда опасения дали продуктът ще бъде привлекателен за клиентите и финансово изгоден за доставчиците.

Целите на изследването се постигат чрез следната методология: анализ на основните характеристики на PEPP; сравнение със съществуващите лични пенсионни продукти; описание на предложената свобода на държавите-членки и доставчиците; сравняване на мнения на различни заинтересовани страни; разглеждане на изследователска литература по темата; повдигане на някои проблеми, обсъждане на решения и анализ на потенциалното въздействие върху пазара.

16. Dimitrov, St. (2020). The Average Values of Pension System Parameters in Bulgaria, Научен доклад-статия част от колективна монография от международна научна конференция “Pan-European personal pension product (PEPP) – Регламент и технически стандарти за пазарна реализация ”, стр. 55 – 65. Конференцията се организира със съдействието на Фонд „Научни изследвания“ по Договор № КП-06-

МНФ/13 от 24.09.2020 г. Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, 2020, ISBN 978-954-8590-93-8

Средните стойности на параметрите в пенсионните системи могат да имат подвеждаща информация. Съществува реален риск от грешни решения въз основа на тази информация. Някои от актюерските анализи на пенсионните системи не обхващат всички фактори и не покриват цялата картина. В събраните и публикувани данни от надзорните органи липсва ценна информация. Изследването анализира как да „прочетем” средните стойности и каква допълнителна информация е необходима, за да имаме цялостна картина на пенсионните системи. Изследването е фокусирано върху три основни области – средните стойности на определени пенсионни параметри, информационния проблем от тези стойности и необходимата база за вземане на решения относно системата на пенсионна защита. Целта е да видим каква информация ни дават стойностите на основните параметри, какво може да се научи от тях и какви решения се вземат въз основа на тази информация.

Въз основа на анализа в статията се стига до извода, че средните стойности на някои параметри от пенсионната система в България са подвеждащи и вземането на решения въз основа на тях може да е погрешно и да намали ефективността на системата.

17. Димитров, Ст. (2021). "Състояние и развитие на 3-ти стълб на пенсионната система - капиталово осигуряване за доброволна пенсия", стр. 58 - 107. Студия, част от три студии, формиращи многотомник "Развитие на социалното осигуряване в Република България за периода 1990-2020 г. (състояние, проблеми и предизвикателства)". Другите двама автори: Христосков, Й. "Състояние и развитие на Държавното обществено осигуряване (хронология на непрекъснатите реформи - мотиви, съдържание и резултати)" стр. 1-26, Петков, Б. "Изграждане и развитие на втория стълб на пенсионната система. Резултати на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (2000 - 2019 г.)", стр. 27 - 58, Издателство на ВУЗФ „Св. Григорий Богослов”, София, 2021, ISBN 978-954-8590-96-9 - pdf и ISBN 978-954-8590-95-2 – хартия

Книгата „Развитие на социалното осигуряване в Република България за периода 1990 – 2020 г. (състояние, проблеми и предизвикателства)“ е задълбочено изследване с

акцент върху функционирането и управлението на осигурителната и пенсионната система в България.

Изследването е разработено в три глави. Обект на първата глава с автор проф. д-р Йордан Христосков са състоянието и развитието на държавното обществено осигуряване, като фокус е поставен специално върху хронологията на непрекъснатите реформи – техните мотиви, съдържание и резултати.

Във втората глава с автор доц. д-р Бисер Петков са разгледани изграждането и развитието на втория стълб на пенсионната система и резултатите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване в периода 2000 – 2019 г.

Обект на трета глава с автор доц. д-р Станислав Димитров са състоянието и развитието на третия стълб на пенсионната система – капиталовото осигуряване за доброволна пенсия. Причината за изследването е нарастващата роля на пенсията от този вид осигуряване в общата пенсионна защита на населението по света и в държавите-членки на ЕС. Поводът за изследването е изминаване на 30 години от началото на функционирането на пазарната икономика в България. Тези 30 години показаха както предимствата на капиталовото осигуряване, така и рисковете, свързани с дейността. Въпреки практиката, развитото законодателство и натрупания опит в дейността по осигуряване за капиталова пенсия, все още недостатъчно са изследвани в България тези форми на дългосрочно спестяване, което поражда редица предизвикателства пред регулатор, надзор, клиенти и доставчици на услугата. Глобалната финансова и икономическа криза от 2007-2009 г., както и икономическите последици от пандемията от КОВИД 19 през 2020 г., изведоха на преден план проблеми при функциониране на капиталовите пенсионни схеми, които са валидни и за България. Някои от тях са дългосрочните политики за развитие на социалното осигуряване, резултатите на капиталовите фондове, инвестиране активите на фондовете, управление на рисковете, административните разходи и информирането на осигурените лица. Сред изводите на изследването са, че повишаване покритието, подобряване инвестиционните резултати, подобряване на управлението на риска, балансиране на административните такси, изясняване отговорностите на участниците в осигуряването са някои от основните фактори за повишаване коефициентът на заместване на дохода от капиталовите пенсии. Въз основа на настоящото изследване извеждаме основния извод, че осигуряването за доброволна пенсия може да бъде един от основни допълващи източници на пенсионни доходи, като необходими предпоставки за това са задълбоченото познаване на неговата същност, създаването на адекватна среда за развитието му, усъвършенстване на

регулаторните и надзорни практики и възприемането на дългосрочна политика за развитие на пенсионната система в България.

13.05.2022 г.

.....

доц. д-р Станислав Димитров